

Ön Lisans Düzeyinde Öğrenim Gören Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlıkla İlgili Tutum Ve Davranışlarının Değerlendirilmesi

Evaluation of Attitude and Behavior of the University Students in Associate Degree Level in Terms of Financial Literacy

İsmail Gümüş^{a*}, Gökhan Gürler^a, Abdurrahman Çetin^a, Aykut Yılmaz^a,
Ömer Sezai Aykaç^a

^aSakarya University, Sakarya, Turkey

Öz

Bu çalışmanın amacı, ön lisans eğitimi alan üniversite öğrencilerinin finans okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesidir. Kolayda örnekleme ile belirlenen 249 öğrenciye anket uygulanmıştır. Anketlerden elde edilen verilere frekans analizi ve bağımsız örneklem t-testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre; meslek yüksekokullarının teknik ve sosyal programlarında okuyan öğrencilerin finansal bilgi düzeylerinde öğrenim türlerine göre farklılık olduğu görülmüştür. Sosyal programlarda okuyan öğrencilerin temel olarak finansal okuryazarlıklarının teknik programlarda okuyan öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna karşılık finansal okuryazarlığın cinsiyet faktörü açısından anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Finansal okuryazarlık, finansal eğitim, finansal bilgi, finansal tutum ve davranış.

Abstract

The aim of this study is to determine the financial literacy levels of the university students in associate degree level. A survey was applied to 249 students which were selected by convenience sampling method, and the data were analyzed using descriptive and inferential statistics. The results showed that there is a difference between the students who are studying in social and technical programs of the vocational schools in terms of their financial knowledge. It was found that the financial literacy of the students in the social programs, is higher than those in technical programs. On the other hand, it was uncovered that the financial literacy does not differ significantly across gender.

Keywords: Financial literacy, financial education, financial knowledge, financial attitude and behavior.

© 2018 Başkent University Press, Başkent University Journal of Education. All rights reserved.

1. Giriş

Finansal Okuryazarlık, bireylere hayatları boyunca rehberlik eden, gelir ve giderlerini etkin ve verimli şekilde yönetebilme yetkinliği kazandıran, piyasada çok sayıda mal ve hizmet tercihinde makul ve mantıklı olmaya olanak

*ADDRESS FOR CORRESPONDENCE: İsmail Gümüş, Adapazarı Vocational School, Sakarya University of Applied Sciences, Sakarya, Turkey. E-mail address: igumus@subu.edu.tr / Tel: +90(264) 616 0431. ORCID ID: 0000-0003-1396-7678.

Gökhan Gürler, Adapazarı Vocational School, Sakarya University of Applied Sciences, Sakarya, Turkey. E-mail address: ggurler@subu.edu.tr / Tel: +90(264) 616 0458. ORCID ID: 0000-0003-1105-7160.

Abdurrahman Çetin, Adapazarı Vocational School, Sakarya University of Applied Sciences, Sakarya, Turkey. E-mail address: abdurrahman@subu.edu.tr / Tel: +90(264) 616 0498. ORCID ID: 0000-0002-7776-8849.

Aykut Yılmaz, Adapazarı Vocational School, Sakarya University of Applied Sciences, Sakarya, Turkey. E-mail address: aykuty@subu.edu.tr / Tel: +90(264) 616 0441. ORCID ID: 0000-0001-8076-0349.

Ömer Sezai Aykaç, Adapazarı Vocational School, Sakarya University of Applied Sciences, Sakarya, Turkey. E-mail address: oaykac@subu.edu.tr / Tel: +90(264) 616 0471. ORCID ID: 0000-0003-1500-623X.

Received Date: December 18th, 2017. Acceptance Date: October 22th, 2018.

sağlayan bir olgudur. Finansal okuryazarlık, gelişen ve gelişmekte olan ülke insanların ihtiyaç duydukları önemli ve temel bilgilerden biridir. Çünkü bireyler gelir ve harcamalarını ve tasarruflarını iyi şekilde yönetebilmeleri için yeterli düzeyde bu bilgiye sahip olmaları gerekir. Ayrıca dünyada yeni ve ileri teknoloji kullanımının giderek yaygınlaşması ekonomik yapıda da hızlı şekilde değişim ve dönüşüme yol açarken, aynı zamanda bir kısım finansal yeniliklerin de ortaya çıkmasına neden olmuştur. Oluşan bu finansal olaylar için gerekli bilgilerin zamanında alınarak beceriye dönüştürülmesi bir zorunluluk haline gelmiş bulunmaktadır. Çünkü Para ve benzeri kıymetleri kullanan herkes yaşamlarının her anında finansal olaylarla sürekli iç içe yaşamaktadır. Bu doğrultuda insanlar kazançları ve harcamalarını, tasarruf ve yatırımlarını ve diğer mali kaynaklarını doğru bir şekilde yönetmek isteyeceklerdir. Bunun gerçekleşebilmesi için insanların temel finans okuryazarlık bilgisine sahip olmaları gerekmektedir. Durum böyle olunca finansal okuryazarlık bilgisinin insanlara kazandırılması için eğitim ve öğretim imkânlarının etkin bir şekilde devreye sokulması lüzumlu olmaktadır. Ancak finansal bilgiyi insanlara kazandırmak çok kolay olmamaktadır. Çünkü toplum tarafından finans bilgisi fazla önemsenmemektedir. Hatta finansal okuryazarlıkla ilgili eğitim ya da benzeri metotlarla insanları bilgilendirme olayı ülkemizde yaygın bir düzeyde de değildir. Hâlbuki İnsanların çoğu, yaşamları boyunca çalışıp para kazanmakta, bir kısım insanlar ise daha iyi kazanç elde etmek için uzun bir süre zorluklara karşı mücadele vererek bunu sağlamaktadır. Ancak bu mücadeleye rağmen paranın kullanımını için anahtar rol oynayan finansal bilgi edinme olayı ihmal edilmektedir. Hâlbuki finansal okuryazarlık bilgisi ihmal edilmeyip bireylere kazandırılması halinde paranın etkin ve verimli kullanılması ve gündelik hayatta karşılaşılan finansal sorunların bilinçli bir şekilde çözülüp doğru kararların verilmesine imkân sağlanmış olacaktır.

Finansal okuryazarlık, bireylere finansal olguyu sağlamak ve bu olguyu korumak için gerekli finansal bilgi, tutum ve davranışları oluşturan bileşenler olarak ifade edilmektedir (Gökmen, 2012). Aslında finansal okuryazarlık sadece bilgiyi değil aynı zamanda bu bilgiyi beceriye dönüştürerek bireyin tutum ve davranışlarında da olumlu gelişmelere yol açan bir eylem olarak algılanmalıdır. Dolayısıyla finansal okuryazarlık, para ve benzeri değerleri kullanma ve yönetme sürecinde etkili kararlar alarak beceri kabiliyetini gösterme yeteneğidir. Ancak bireylere finansal olguyu sağlamak ya da finansal bilgiyi kazandırmak çok kolay olmamaktadır. Bunun için bireylere finans bilgisini ve becerisini kazandıracak eğitim yöntemlerini hayata geçirmek gerekir. Ne var ki finansla ilgili eğitim faaliyeti ülkemiz dâhil gelişmiş birçok ülkede dahi istenilen düzeyde değildir. Hâlbuki ekonomik bir çevrede yaşayan ve değişik katmanlardan oluşan tüm gelir sahiplerine finansla ilgili temel bilgilerin kazandırılması sayesinde oluşacak finansal farkındalık, finansal kararlarda olumlu etki yaparken ekonomik kayıpların önlenmesine de önemli katkı sağlayacaktır.

Çalışmaya konu olan finansal okuryazarlık bağlamında ön lisans seviyesindeki sosyal programların tamamında ekonomi ve işletme dersleri verilmektedir. Bunun yanı sıra işletme, muhasebe, büro yönetimi, pazarlama ve lojistik gibi programlarda ise ilaveten muhasebe, finansman ve ticari matematik dersleri verilirken diğer tüm programların katılımlına müsait girişimcilik dersi seçimlik olarak verilmektedir. Özellikle ekonomi dersi alan öğrenciler ekonominin temel öğelerini ve bu öğeler arasındaki ilişkileri ve finansal kavrayışı artıracak birçok önemli kavram ve bilgileri alabilmektedirler. Zaten bu sosyal programlar mesleki açıdan iktisadi ve ticari olayları içermekte olduklarından öğrencilere genel ve temel bilgiler yanında ekonomik bilgi ve beceriyi de kazandırmaktadır.

Örnekleme dahil edilen öğrenci gruplarının genel anlamda henüz para kazanma durumunda olmadıkları görülmektedir. Fakat finansal okuryazarlık olayı günümüzde gelir seviyesi ne olur ise olsun, para kazanan ve para harcayan herkesin bilmesi gereken bilgileri içermektedir. Öğrenciler her ne kadar para kazanmıyor olsalar da para harcamakta ve gelecekte para kazanan kesimler arasında olmaları muhtemel bireylerdir. Bu doğrultuda işin içine para girince ekonomik olarak öğrenciler olanı biteni fark etmek zorundadırlar. Çünkü parayı kazanmak da harcamak da finansal bilgi ve beceri sayesinde daha etkin olabilmektedir. Bu doğrultuda ön lisans eğitimi gören sosyal ve teknik öğrencilerin finansal okuryazarlıkla ilgili tutum ve davranışlarının saptanmasına yöneliktir bir çalışma yapılmıştır.

Bu çalışmanın temel amacı, ön lisans eğitimi alan Sakarya Üniversitesine bağlı meslek yüksekokullarının teknik ve sosyal programlarında okuyan öğrencilerin temel finansal bilgi düzeyleri öğrenim türlerine göre karşılaştırmaktır. Finansal okuryazarlık açısından ön lisans eğitimi alan sosyal program öğrencileri ile teknik program öğrencileri mukayese edilerek oluşan farklılığın tespitine, ayrıca cinsiyet faktörü açısından da farklılık olup olmadığının belirlenmesine çalışılmıştır.

2. Kavramsal Çerçeve

Gelişen günümüz ekonomisine paralel olarak finansal faaliyetlerde de yeni gelişmeler olmaktadır. Bu olaylarla karşı karşıya kalan özellikle genç bireylerin finansal bilgi ve beceri düzeylerinin yetersizliği, finansal okuryazarlık konusunun önemini daha da arttırmış bulunmaktadır. Çünkü finansal bilgi düzeyleri düşük olan bireyler finansal kararlarda zora düşmektedirler. Aslında sadece bireyler için değil işletmeler açısından da finans bilgisi önemlidir. Ancak işletmelerde ise finansal kararları finans veya muhasebe yöneticileri alırken hane halkında bu kararlar genellikle ebeveynler tarafından alınmaktadır. Ebeveynleriyle birlikte yaşayan öğrenciler için bu kararlar hayatlarının belirli noktalarına kadar karşılımlarına çıkmamaktadır. Ancak öğrencilerin çoğu üniversite hayatlarında ilk kez serbest bir ortama kavuşmaları sırasında finansal olaylarla karşılaşmaktadırlar. Bu durumda finansal kararları kendi başlarına

verme ile karşı karşıya gelmektedirler. Bu nedenle yeterli düzeyde finansal okuryazarlık bilgisine sahip olmak bu noktada önem arz etmektedir (Bianco&Bosco, 2000: 3).

Finansal okuryazarlık, finansla ilgili bilgi ve anlayışa sahip olmak ve bu bilgi ve anlayış doğrultusunda etkili ve doğru kararlar vererek ekonomik hayata katılımın uygulama becerisiyle sağlanması olayıdır (OECD, 2012: 7). Dolayısıyla finansal okuryazarlık finansal olayları etkin ve verimli şekilde yönetebilme becerisidir. Ancak bu finansal okuryazarlık bilincinin bireylere kazandırılması gerekir. Çünkü ekonomik yaşam sürecinde bireylerin finansal olayları doğru anlayıp isabetli karar vermelerinde finansal bilgi sahibi olmanın önemi büyüktür. Bu doğrultuda bireylerin finansal okuryazarlık konusunda bilgi ve anlayışlarının eksik olması günlük para yönetimini, her türlü alışveriş olayını ve gayrimenkul alımı gibi uzun ve kısa vadeli hedeflere ulaşma konusunda olumsuzluklar yaşanmasına neden olabilmektedir..

Özellikle günümüzde bireyler finansal becerilere belki de her zaman olduğundan çok daha fazla ihtiyaç duymaktadırlar (Lusardi&Tufano, 2009: 1). Çünkü günümüzde ileri ve yeni teknolojilerin hızla gelişmesi, ekonomik ortamın da hızla değişmesine ve karmaşık bir durum almasına yol açmış bulunmaktadır. Bu ekonomik gelişme ile oluşan karmaşa karşısında bireylerin yeni bilgi ve beceriye sahip olmaları adeta zorunlu olmaktadır. Bu doğrultuda bireylere eğitimle kazandırılacak olan finans içerikli bilgi ve beceri sayesinde asgari düzeyde ekonomik olayları anlama ve kullanma düzeyine ulaşabileceklerdir (Miser, 2002). Bu bilgi ve beceri düzeyine ulaşmış bireylerin ekonomik olaylarda daha etkili ve bilinçli davranmaları refah düzeylerine de olumlu katkı sağlayacaktır. Aslında finansal bilgi düzeyiyüksek bireyler parayı daha iyi biriktirip değerlendirebilmekte ve daha iyi yönetebilmektedir. Bu durumda toplumun finansal refahını artırmak üzere, bireyler finansal bilgileri bilme, ilgili kavramları, riskleri ve becerileri anlayarak bu bilgi ve anlayışları farklı finansal ortamlarda etkili ve verimli kararlar alarak kullanabilmektedir (OECD, 2013). Bu açıdan bakıldığında finansal bilgi ve bilincin bireylere kazandırılması önemli bir yetkinlik olduğu anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda bireylere bu becerinin kazandırılması için çaba gösterilerek gerekli eğitimlerin verilmesi yönünde stratejiler geliştirilmelidir. Aslında finansal okuryazarlık bilgisinin yetersiz olması ve bu bilgi yetersizliğinin farkında olunmaması gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ortak sorunları arasında yer almaktadır. Genel olarak yapılan çalışmalarda finansal okuryazarlık bilgisinin düşük düzeyde olmasının nedeni, bireylerin eğitim yaşamları boyunca finans konusunda yeterince eğitim almamış olmalarından kaynaklanmaktadır (Crain, 2013).

Tüm kaynakların sınırlı olduğu bir dünyada bireylere finansal okuryazarlık bilgisikazandırılarak finans bilincinin oluşturulması,ülkelerin ekonomik ve sosyal politikaları arasında ön sıralarda yer almalıdır. Finansal okuryazarlık bilgi düzeyinin yetersiz olması birey ya da ülke bazında yaşanabilecek olası ekonomik sıkıntılara sebep olabilmektedir. Çünkü her geçen gün gelişen teknoloji ile birlikte finansal piyasalarda da değişiklikler olmaktadır. Dolayısıyla ürün çeşitliliği artarken bu ürünlere ulaşım da kolay hale gelmiş bulunmaktadır. Bu sayede bireylerin ekonomik ve finansal davranışları bilinçsiz ya da kaynak kullanımları yanlış olabilmektedir. Bu durum bireyin ekonomik refahını da olumsuz yönde etkilemektedir.Bu sıkıntıların oluşmaması için devlet finansal okuryazarlık eğitimine gereken önemi vermelidir. Bu nedenle bu faaliyetlerin yapılmasıyla ekonomik olarak yaşanabilecek olası sorunlar azalacak ya da önlenmiş olacaktır. Bu açıdan bakıldığında genç nüfus yoğunluğuna sahip olan ülkemizde finansal bilgi düzeyinin geliştirilmesine gereken önem verilerek özellikle üniversite öğrencilerine bu eğitimin verilmesi uzun vadede birey ve toplum açısından önemli sorunların önlenmesine imkân sağlayacaktır.

Dünyada ve ülkemizde finansla ilgili hizmetler her geçen gün değişerek artmaktadır. Bu değişim karşısında bireyler yeni teknolojileri kullanabilmek ve bilinçli finansal karar verebilmek için finansal bilgi birikimini sağlamaları gerekmektedir. Bu bilgi sayesinde bireyler parayı yönetmede, orta ve uzun vadeli plan yaparak finansal piyasaların etkin ve verimli çalışmasına katkı sağlayacaktır.

Genel olarak finansal okuryazarlık, ya da finansal bilgi edinim konuları dikkate alınıp incelendiğinde değişik alanları içeren pek çok çalışmanın yapıldığı saptanmıştır. Ancak ülkemizde ön lisans eğitimi alan öğrencilerle ilgili finansal okuryazarlık çalışmalarının çok fazla olmadığı görülmektedir.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'nün finansal okuryazarlık olayını tanımlarken, finansal tüketici ve finansal yatırımcıların finansal ürünler ve nosyonlar konusunda bilgilendirilmelerinin gerekliliğini belirtmektedir. Ayrıca piyasada oluşan finansal alternatifler arasında tercih yapabilmek için finansal farkındalığa sahip olmak ekonomik refaha katkı sağlamak anlamındadır. (Lusardi, 2006).

Sermaye Piyasası Kurulu ve Dünya Bankası işbirliği ile 2012 yılında hazırlanan 'Türkiye Finansal Yeterlilik Araştırması'nda Türk halkının finansal yeterlilik olayı belirli konular altında incelenmiştir. Finansal okuryazarlıkla ilgili sorulara doğru cevap verme oranının bireylerin gelir düzeyi yükseldikçe arttığı, gıda ve diğer gerekli ihtiyaçlar karşılandıktan sonra düzenli tasarruf yapma oranının düşük çıktığı, kırsalda tasarruf, şehirlerde ise harcama eğiliminin yüksek olduğu, uzun vadeli gelecek planı yapanların oranının genel olarak düşük olduğu, finansal ürün kullanmayanların çoğu, neden olarak, ihtiyaçlarının olmadığını belirterek bu nedenin arkasında ise, özellikle karmaşık finansal ürünlere nasıl ulaşılacağı ve kullanılacağına dair bilgilerinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (SPK, 2012).

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Bozüyük Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyeleriyle ilgili olarak bazı temel finans terimleri ve ürünleri konusunda bilgi düzeylerine yönelik bir çalışma yapılmıştır.

Yapılan çalışma sonucunda öğrencilerin temel konulardayeterli finans bilgilerinin olmadığı görülmüştür. Programlara göre finansal okuryazarlık düzeyleri incelendiğinde en yüksek finansal okuryazarlığın muhasebe ve vergi uygulamaları programı öğrencilerinde olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla banka ve sigortacılık, dış ticaret ve pazarlama programları takip etmekte olup diğer program öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin ise çok zayıf olduğu görülmüştür (Şahin, 2014).

Anadolu Üniversitesitarafından ülkemiz üniversitelerinde lisans eğitim programlarının finansal okuryazarlık düzeyine olan etkisi araştırılmıştır. Lisans eğitimi alan sayısal: mühendislik ile sözel: iktisadi ve idari bilimlerde okuyan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri karşılaştırılmış olup eğitim alanına bağlı olarak, üniversite öğrencilerin finansal ürünleri bilme durumunda farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucun öğrencilerin aldıkları finans ve ekonomi derslerinin sayısı ve çeşitliliğinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Çalışmada üniversite öğrencilerinin %31,7'sinin yüksek, %30,1'inin orta, %16'sının ise düşük finansal okuryazarlığa sahip oldukları belirlenmiştir. %22,2'lik grup ise herhangi bir grupta yer almadığı görülmüştür. Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri ile cinsiyet arasında da anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla öğrencilerin eğitim alanları (sayısal ve sözel) olarak finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki görülmüştür. Şöyle ki, finansal okuryazarlık düzeyi düşük olanların %54,5 ini kız öğrenciler %45,5 ini ise erkek öğrenciler, orta düzeyde %61,3 erkekler, %38,7'ni kızlar, yüksek düzeyde ise %52,5 erkekler %47,5 kızlar şeklinde olmaktadır. Öğrenim alanlarına göre öğrenciler sayısal ve sözel olmak üzere iki ayrı grupta ele alındığında ise, sözel alanda eğitim alan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin erkek öğrencilerde %56,3 olduğu kız öğrencilerde ise %43,7 olduğunu belirlenmiştir (Er, Temizel, Özdemir & Sönmez, 2014).

Bu çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini ve davranışlarını tespit etmektir. Gümüşhane Üniversitesinin ön lisans programlarında okuyan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri ve finansal davranışlarının tespit edilmesi üzerine bir çalışma yapılmış olup, genel olarak bu öğrencilerin, finansal okuryazar olmadıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin sadece %7,8 gibi düşük biri kısmı, para harcama ve yönetme konusunda kendilerini başarısız görmelerine rağmen, temel finansal okuryazarlık düzeyleri son derece düşük bulunmuştur. Dolayısıyla öğrencilerin finansal okuryazar olmadıkları ve temel finansal kavramlar hakkında çok az bilgiye sahip oldukları saptanmıştır. Bu durumda özellikle üniversite eğitimine başlanmadan önce en geç ortaöğretim seviyesinde bireylerin temel finansal okuryazarlık düzeylerini kazanmaları önem arz etmektedir. Finansal eğitim alan bireylerin, almayan bireylere göre parayı yönetmede daha başarılı olacaktır (Çam & Barut, 2015).

Konu ile ilgili olarak Amerika Birleşik Devletlerinde faaliyet gösteren ulusal ekonomik eğitim kurulu (NCEE) 2005 yılında Amerika'da yaptıkları çalışmada yetişkin bireylerin "ekonomi hakkında iyi derece bilgi sahibi olmanın önemli olduğuna" inandıkları, ancak çalışma sonuçlarına bakıldığında bunun aksi yönünde bir durumun ortaya çıktığı görülmüştür. Bu durumda yetişkinler ortadüzeyde, lise öğrencileri ise oldukça düşük düzeyde finansal bilgi birikimine sahip oldukları tespit edilmiştir (NCEE, 2005). Yani yeterli düzeyde finansal bilgi birikiminin olmaması ekonomik süreçte birey ve ülke açısından olumsuzluklara yol açabilmektedir.

Toplumun dinamik bir kesimi olarak geleceği temsil eden üniversite öğrencileri için finansal okuryazarlık önemli bir olaydır. Bu nedenle genç yaşlarda finansal okuryazarlık olayı bireylere kazandırılmalıdır. Bu durumda finansal okuryazarlık düzeyinin gençlerde yükseltilmesi için finansal eğitim programlarına ağırlık verilmelidir. Aile dışında okullarda alınacak eğitim finansal okuryazarlık düzeyini yükseltilebilir. Anadolu Üniversitesi Porsuk Meslek Yüksekokulu ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin temel düzeyde finansal okuryazarlık seviyelerinin belirlenmeye çalışıldığı bir araştırmada öğrencilerin finansal durumlarını yönetmede kendilerini olduğundan daha başarılı olarak algıladıkları görülmüştür. Diğer bir ifade ile öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri düşük olmasına rağmen, öğrenciler bu durumun farkında değiller. İİBF öğrencilerinin, PMYO öğrencilerine göre finansal bilgi açısından daha bilinçli oldukları, finansal okuryazarlık düzeylerinin PMYO öğrencilerine göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda, finansal okuryazarlık düzeyinin yükseltilmesini sağlayacak program içeriklerinin eğitim müfredatlarında yer alması ve eğitim müfredatlarının buna göre dizayn edilmesi gerekmektedir. Finansal okuryazarlık konusunda yaygın bir eğitim sunabilecek internet ortamının da kullanılması bu konuya önemli derecede katkı sağlayacaktır (Bayram, 2014).

Bireylerin finansal sistem hakkında daha fazla bilgiye sahip olmaları, bireysel tasarrufların artırılması ve karşılaşılabilecek finansal risklerin daha iyi yönetilebilmesi açısından finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi amacıyla Gaziantep Üniversitesi öğrencilerine bir anket uygulanmıştır. Çalışmada üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri farklı demografik özellikleri açısından incelenmiştir. Çalışma sonucunda öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri %48 olarak düşük düzeyde bulunmuştur. Erkek öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyi bayan öğrencilere göre daha yüksek çıkmıştır. Kredi kartı ve internet bankacılığı kullanımının okuryazarlık düzeylerinde etkili olduğu görülmüştür. Öğrencilerin finansal okuryazarlıkla ilgili en fazla bilgiye sahip oldukları alanın bireysel bankacılık konusu olduğu, en az bilgiye sahip oldukları alanın ise yatırım konusu olduğu gözlemlenmiştir. Bu durumda İİBF okuyan öğrencilerinin finans konusunda almış oldukları derslerin finansal okuryazarlık düzeyine olumlu etkisi olduğu, dolayısıyla bu öğrencilerin güncel finans bilgileri konusunda daha fazla duyarlılığa sahip oldukları tespit edilmiştir (Kılıç, Ata&Seyrek, 2015).

Finansal okuryazarlık kavramı, yukarıda bahsedilen önemi dolayısı ile birçok araştırmacı tarafından üzerinde çalışılan bir konu olmuştur. Türkiye ve dünyada konu ile ilgili yapılan çalışmalarda elde edilen bulguların geneliyle ilgili ilgi çeken noktalardan biri ülkelerin gelişmişlik düzeylerinden bağımsız olarak finansal okuryazarlığın oldukça düşük olması olmuştur (Lusardi&Tufano, 2009:1).

Literatür taramasında finansal okuryazarlıkla ilgili yapılan çalışmalarda bireylerin genel olarak finansal okuryazarlık düzeylerinin yetersiz olduğu yönünde olmuştur. Finansal okuryazarlıkla ilgili üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmalarda ise yine seviyenin düşük olduğu görülmüştür. Bu yetersizliğin en önemli nedeni öğrencilere ve diğer bireylere gerekli finansal eğitimin verilmemesini gösterebiliriz. Özellikle orta ve yüksek tahsildeki öğrencilere finans bilgisini içeren derslerin verilmesi gerekmektedir. Finansla ilgili derslerin işletme, iktisat, idari bilimler gibi iktisadi ve ticari bilimleri kapsayan okullarda verilmesi öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin diğer alanlara göre daha yüksek düzeyde olmasına olanak sağlamaktadır. Bu duruma göre finansal okuryazarlığının yaygınlaştırılması için okullarda ciddi plan ve programların yapılması sağlanmalıdır.

3. Araştırmanın Metodolojisi

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın evreni Meslek Yüksekokulu öğrencileri ve örneklemini ise Sakarya Üniversitesi Sakarya Meslek Yüksekokulu'nda eğitim gören sosyal ve teknik bölüm öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında anket ile veri toplama yöntemi kullanılmış olup kolayda örnekleme tekniğiyle toplanan 249 adet anket analize dahil edilmiştir. Anket formlarında katılımcıların finansal okuryazarlıklarını ölçmek amacıyla Sarıgül (2015) tarafından geliştirilen 14 ifadeli "Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği" kullanılmıştır.

3.2. Araştırmanın Kısıtları

Çalışmanın yalnızca ön lisans seviyesindeki öğrencilere yapılmış olması ve lisans ve lisansüstü eğitim alan öğrencilerin de örnekleme dâhil edilmemesi çalışmanın farklı katılımcı profillerine sahip olmasını engeller niteliktedir. Bunun yanı sıra çalışmanın Sakarya ili ile sınırlı kalması, Türkiye genelindeki diğer şehirlerde farklı yaşam şartlarına sahip bireylerin konu ile ilgili ne tür tutum ve davranışlara sahip olacaklarını incelemeyi önlemektedir. Çalışmanın kısıtları arasında değerlendirilebilecek diğer unsurlar ise veri toplama yöntemi olarak yalnızca anket ile veri toplama yönteminin kullanılmış olması ve diğer veri toplama yöntemlerinin kullanılmamış olması ile çalışmanın dar bir zaman çerçevesinde yürütülmüş olmasıdır.

3.3. Verilerin Analizi

Verilerin analizi bilgisayar ortamında kontrolden geçilerek analize hazır olan bu veriler, SPSS paket programı ile frekans analizi ve bağımsız örneklem t-testi analizleri de yapılarak oluşan veriler tablolar şekline dönüştürülerek yorumlanmıştır.

3.4. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırma kapsamında geliştirilen hipotezler aşağıdaki şekilde sunulmaktadır.

H₁: Meslek Yüksekokullarında okuyan sosyal ve teknik bölüm öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₂: Meslek Yüksekokullarında okuyan erkek ve kadın öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

4. Araştırmanın Bulguları

Araştırma dâhilinde yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular aşağıdaki şekilde gösterilmektedir. Bu bağlamda katılımcılara uygulanan anketler ile elde edilen veriler üzerinde yapılan güvenilirlik analizi ve t-testlerine ait sonuçlar aşağıda sunulmuş bulunmaktadır.

4.1. Demografik Dağılım

Anketleri cevaplayan katılımcıların cinsiyete göre dağılımı 136 erkek (%54,6) ve 113 kadın (%45,4) olarak, eğitim gördükleri bölümlerin dağılımı ise 118 sosyal (%47,4) ve 131 teknik (%52,6) olarak gerçekleşmiştir. Bu dağılımlara bakılarak cinsiyet ve eğitim görülen bölümlerin birbirine yakın dağılım oranlarına sahip olduğu görülmektedir.

Araştırmaya dâhil edilen öğrencilerin eğitim gördükleri programlar ise Bilgisayar Programcılığı, Çevre Koruma ve Kontrol, Elektrik, Elektronik Teknolojisi, İnşaat Teknolojisi, Malzeme Ve Metalürji, Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı, Halkla İlişkiler ve Tanıtım, İşletme Yönetimi ve Muhasebe ve Vergi, Basın Yayın, Pazarlama ve Lojistikdir.

4.2. Güvenilirlik Analizi ve Bağımsız Örneklem T-Testi Bulguları

Araştırma kapsamında kullanılan, Sarıgül (2015) tarafından geliştirilen 14 ifadeli Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış ölçeğine uygulanan güvenilirlik analizi sonuçlarına göre Cronbach's Alpha değeri 0,525 olarak gerçekleşmiştir. Her ne kadar sosyal bilimlerde tercih edilen Cronbach's Alpha katsayısının 0,70 ve üzerinde olsa da bazı kaynaklarda (Kalaycı, 2016: 405&Altunışık, Coşkun, Bayraktaroğlu & Yıldırım, 2012: 126) bu oranın 0,5 dolaylarında da kabul edilebilir güvenilirlik düzeyinde olduğu vurgulanmış bulunmaktadır.

Araştırmaya katılan, sosyal ve teknik bölümlerde eğitim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri arasında farklılık olup olmadığını araştırmak için uygulanan bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo 1'de paylaşılmıştır. Elde edilen sonuçlar ışığında bağımsız örneklem t testi tablosu incelenmiştir. Grup varyanslarının homojen olup olmadığını görmek için Levene's Test sütununa bakıldığında Sig. değerinin (0,568) 0,05'ten büyük olduğu ve bu nedenle varyansların homojen olduğu görülmektedir. Sonrasında incelenen Sig. (2-tailed) sütununda yer alan anlamlılık düzeyinin 0,05 değerinden ufak olduğu ($p < 0,001$) görülmüştür. Böylece Meslek Yüksekokulunda okuyan sosyal ve teknik bölüm öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinde anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca sosyal bölüm öğrencilerinin ortalamaları (3,4283) teknik bölüm öğrencilerinin ortalamalarından (3,1685) daha büyük olduğu gözlemlenmiştir. Bu doğrultuda Meslek Yüksekokullarında okuyan sosyal ve teknik bölüm öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu böylece ortaya çıkmıştır. ($t_{(247)}=4,292$; $p < 0,001$) Bu bulgu ışığında araştırmanın 1 numaralı hipotezi desteklenmiştir.

Tablo 1

Sosyal ve Teknik Bölüm Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Karşılaştırılması İçin Yapılan Bağımsız Örneklem T-Testi Tablosu

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t	df	p
Sosyal	118	3,4283	0,48499	4,292	247	0,001
Teknik	131	3,1685	0,46937			

Katılımcıların cinsiyetlerine göre finansal okuryazarlık düzeyleri arasında farklılık olup olmadığını incelemek amacıyla yapılan bağımsız örneklem t-testi sonuçları ise Tablo 2'de sunulmuştur. Bağımsız örneklem tablosunda yapılan incelemelere göre Levene's Test sütununda yer alan Sig. değerinin (0,324) 0,05'ten büyük olduğu ve varyansların homojen olarak gerçekleştiği görülmüştür. Sonrasında incelenen Sig. (2-tailed) sütununda yer alan anlamlılık düzeyinin 0,05 değerinden büyük olduğu ($p > 0,29$) görülmüştür. Bu durumda ise Meslek Yüksekokulunda okuyan erkek ve kadın öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinde anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır. ($t_{(247)}=1,060$; $p > 0,29$) Bu bulgu ışığında araştırmanın 2 numaralı hipotezi desteklenmemiştir.

Tablo 2

Erkek ve Kadın Öğrencilerin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Karşılaştırılması İçin Yapılan Bağımsız Örneklem T-Testi Tablosu

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t	df	p
Erkek	136	3,3218	0,51471	1,06	247	0,29
Kadın	113	3,2553	0,46590			

5. Sonuç ve Öneriler

Finansal bilinci ve tasarruf alışkanlığını bireylere kazandırmada ve finansal olaylarda etkili ve doğru karar alma konusunda gerekli bilgi ve beceriyi sağlayan finansal okuryazarlık oldukça önemli bir konudur. Çünkü her geçen gün nüfusun hızla artması, sınırlı durumda olan doğal kaynakların giderek azalması sonucu mevcut kaynakların daha etkili ve verimli kullanılması için insanların finansal bilgi düzeylerinin yükseltilmesini gerekli kılmaktadır. Bu doğrultuda finansal bilgi sahibi yapılan bireylerin tasarruf anlayışları, finansal kararları ve davranışları daha bilinçli ve ekonomik hayata katkıları ise daha olumlu olmaktadır. Zaten bugün bütün dünyanın gündeminde olan finansal okuryazarlık olayının artması ülkelerde tasarruf ve birikim oranlarının yükselmesine neden olmaktadır. Toplumda bireylerin

finansal okuryazarlık düzeylerinin yükseltilmesi kaynak birikimine dolayısıyla ekonomiye doğrudan katkı sağlayacaktır.

Son yıllarda gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin çoğunda bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin ölçümleri yapılarak finansal okuryazarlığın geliştirilmesine ve yaygınlaştırılmasına çalışılmaktadır. Aslında finansal okuryazarlık düzeyinin yükseltilmesi ile tüketim harcamalarında daha ölçülü davranılarak tasarrufların artması ile oluşan kaynakların ekonomiye kazandırılmasına imkân sağlanırken finansal sıkıntıların da önüne geçilecektir.

Günümüzde sürekli karmaşıklaşan finansal sistem içerisinde okuryazarlık düzeyini olumsuz etkileyen çok çeşitli finansal ürünlerin yer alması, bireylerin harcamalarını ve tasarruflarını doğru bir şekilde değerlendirmelerini zorlaştırmaktadır. Bireylerin finansal işlemlerinin yönetiminde sağlıklı kararlar alabilmeleri için finansal okuryazarlık düzeylerini geliştirilmeleri gerekir. Bu nedenle özellikle lisans ve ön lisans düzeyindeki üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlığın önemini çok iyi kavramaları ve finans konularında yeterli eğitimleri almaları gerekmektedir.

Yapılan çalışmada ön lisans eğitimi alan Sakarya üniversitesine bağlı meslek yüksekokullarının teknik ve sosyal programlarındaki öğrencilerin finansal bilgi düzeylerinin öğrenim türlerine göre karşılaştırması yapılmıştır. Finansal okuryazarlık açısından sosyal öğrencileri ile teknik program öğrencileri arasında farklılığın olduğu, cinsiyet faktörü açısından ise farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Böylece meslek yüksekokulunda okuyan sosyal ve teknik bölüm öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerine bakıldığında sosyal bölüm öğrencilerinin ortalamaları (3,4283), teknik bölüm öğrencilerinin ortalamaları ise (3,1685) olmasında sosyal bölüm öğrencilerinin ortalamasının daha büyük olduğu gözlemlenmiştir. Bu doğrultuda meslek yüksekokullarında okuyan sosyal ve teknik bölüm öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu böylece ortaya çıkmış bulunmaktadır. Meslek Yüksekokulunda okuyan erkek ve kadın öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinde anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

Bu durumun sosyal programların tamamında ekonomi, işletme ve benzer derslerin verilmesinin önemli etkisi olduğu anlaşılmaktadır. Ekonomi dersi alan öğrenciler ekonominin temel öğelerini ve bu öğeler arasındaki ilişkileri ve finansal kavrayışı artıracak birçok önemli temel kavramları ve bilgileri öğrenmektedirler. Zaten sosyal programlar mesleki açıdan iktisadi ve ticari olayları içermekte olduklarından öğrencilere temel mesleki bilgiler yanında finansal bilgi ve beceri de kazandırarak finansal okuryazarlık farkındalığının oluşması mümkün olmaktadır. Bu nedenle bireylere finansal okuryazarlık anlayışı kazandırarak finans bilincinin oluşturulması ülkenin ekonomik ve sosyal politikaları arasında ön sıralarda yer almalıdır. Çünkü sınırlı ekonomik kaynakların kullanımında yaşanabilecek olası sorunlar böylece azalacak ya da önlenecektir. Bu açıdan bakıldığında genç nüfus yoğunluğuna sahip olan ülkemizde finansal bilgi düzeyinin planlı şekilde geliştirilmesine gereken önem verilerek uzun vadede birey ve toplum açısından önemli sorunların önlenmesi sağlanırken, finansal bilinç kazandırılan bireylerin finansal kararlarda daha doğru ve olumlu karar alabilmeleri böylece sağlanmış olacaktır. Bu bağlamda bireylerin finansal okuryazarlık seviyelerinin geliştirilebilmesi için yapılabilecekler aşağıdaki şekilde sıralanmış bulunmaktadır;

- Günümüzde yeni iletişim teknolojileri sayesinde bilgiye ulaşmak kolay ancak ulaşılan bu bilgileri anlama ve kullanma o kadar kolay olmamaktadır. Bu nedenle karmaşıklık arz eden bu finansal bilgilerin işin uzmanları tarafından verilmesi gerekir.
- Ülkemizde finansal okuryazarlık eğitimi kamu ve özel sektörü kapsayacak şekilde devlet desteği ile yapılarak genelle yaygınlaştırılması sağlanmalıdır.
- Benzer çalışmaların öğrencilere finansal bilgi kazandıracak dersler ve eğitimleri almadan önce ve bu dersleri aldıkları dönemin sonunda (aynı örnekleme) uygulanması ve karşılaştırmalar yapılmalı, böylece bu ders ve eğitimlerin etkinliği ölçülmelidir.
- Üniversite öğrencilerinin finansal bilgi kazanımları yanında orta öğretimde okuyan öğrencilere de temel finansal okuryazarlık bilgisinin kazandırılmasına çalışılmalıdır.
- Finansal okuryazarlık için oluşturulacak eğitim programları hedef kitleye yararlı olabilecek şekilde tasarlanıp okul içi ve okul dışı olarak planlanmalıdır.
- Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin artırılması için ders programlarına seçimsel olarak finans bilgisini içeren derslerin konulması, ya da okul bünyesinde kurs veya seminerlerin düzenli olarak yapılması sağlanmalıdır.

Yapılan bu çalışma ön lisans öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini sosyal ve teknik açıdan bir kısım faktörleri ortaya koyarak mukayese etmek üzerinedir. Elde edilen sonuçlar, diğer üniversitelere de genelleştirilerek öğrencilerin finansal okuryazarlık durumları hakkında bir fikir verebilir. Dolayısıyla diğer üniversitelerde yapılacak olan benzer çalışmalar bu konunun daha iyi anlaşılmasına katkı verecektir.

Kaynakça

Bayram S. S.(2014). Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi Davranışları: Anadolu Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Uygulama, Uluslararası İşletme ve Yönetim Dergisi, Cilt: 2 Sayı: 2, 105-135.

- Bianco, C. A., Bosco, S. M. (2000). Financial Literacy: What are Business Schools Teaching?, Bristol, RI: Gabelli School of Business Roger Williams University.
- Crain, S. (2013). Are Universities Improving Student Financial Literacy? A Study of General Education Curriculum, Journal of Financial Education, Spring/Summer, 1-18.
- Çam, A. V., Barut, A. (2015). Finansal Okuryazarlık Düzeyi Ve Davranışları: Gümüşhane Üniversitesi Önlisans Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma, Küresel İktisat ve İşletme Çalışmaları Dergisi, Cilt: 4 Sayı: 7.
- Er, F., Temizel, F., Özdemir, A., Sönmez, H. (2014). Lisans Eğitim Programlarının Finansal Okuryazarlık Düzeyine Etkisinin Araştırılması: Türkiye Örneği, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 14 (4), 113-126.
- Gökmen, H. (2012). Finansal Okuryazarlık, Hiperlink Yayınları, İstanbul.
- Kalaycı, Ş. (2016). SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri, Asil Yayın Dağıtım.
- Kılıç, Y., Ata, H. A., ve Seyrek, H. İ. (2015). Finansal Okuryazarlık: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı: 66.
- Lusardi, A., ve Tufano, P. (2009). Debt Literacy, Financial Experiences, and Overindebtedness, National Bureau of Economic Research (NBER) Working Paper No: 14808.
- Miser, R. (2002). Küreselleşen Dünyada Yetişkin Eğitimi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 35 (1), 55-60, Ankara.
- NCEE (National Council on Economic Education) (2005). What American Teens & Adults Know About Economics, New York, USA.
- OECD, Pisa (2012). Results: Students and Money: Financial Literacy Skills for the 21st Century, Volume VI Pisa, OECD Publishing.
- OECD (2013). Financial Literacy Framework, Pisa 2012 Assessment and Analytical Framework: Mathematics, Reading, Science, Problem Solving and Financial Literacy, OECD Publishing.
- Sarıgül, H. (2015). Finansal Okuryazarlık Tutum Ve Davranış Ölçeği: Geliştirme, Geçerlik Ve Güvenirlik, Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, Cilt: 13 Sayı: 1, 200-218.
- SPK (Sermaye Piyasası Kurulu) (2012). Türkiye Finansal Yeterlilik Araştırması Sonuç Raporu, Ankara.
- Şahin C. (2014). Bir Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesine İlişkin Bir Araştırma: Bozüyük Meslek Yüksekokulu Örneği, Uluslararası Hakemli Ekonomi Yönetimi Araştırmaları Dergisi, Ekim/Kasım/Aralık, Sayı: 02, Cilt: 01.